

Бедността в Европа – истинско и неотложно предизвикателство

Какво означава да живееш в бедност в Европейския съюз (ЕС)? В момента 79 милиона души са изправени пред тази сурова реалност. Някои от тях не могат да си позволят отопление през зимата или лечение, когато са болни. Някои не могат да платят храната на своите деца в училище. Някои дори нямат къде да спят.

Настоящата финансова и икономическа криза означава, че шест милиона европейци може да загубят работните си места до 2010 г. За най-уязвимите хора перспективите са по-лоши от всякога.

Европейският съюз се стреми да осигури достоен живот за своите най-бедни граждани и да попречи на други да изпаднат в бедност. Това се приема като морален, социален и икономически приоритет.

През март 2000 г. европейските държавни и правителствени ръководители обещаха да окажат „решаващо въздействие за ликвидиране на бедността“ до 2010 г. Европа трябва да се изправи срещу това предизвикателство и държавите-членки трябва да увеличат своите усилия. Макар че решенията относно мерките, които трябва да бъдат предприети в тази насока, се вземат от държавите-членки, Европейският съюз също играе ключова роля, като ръководи, насърчава и подкрепя техните усилия.

79 милиона души живеят в бедност в Европа

За разлика от други части на света, никой в Европейския съюз вече не умира от глад. Това обаче не означава, че бедността е изчезнала.

- 23,5 милиона европейци живеят с по-малко от 10 евро на ден;
- един от всеки пет европейци живее в лоши жилищни условия;
- повече от 9% от европейците живеят в домакинства, в които всички са безработни.

Общо 79 милиона души в Европейския съюз живеят в бедност. Това представлява 16% от населението. И този процент не е намалял през последните десет години.

Тази картина обаче съвсем не е еднаква в различните държави-членки. В Чешката република и Нидерландия 10% от населението живее под прага на бедността, докато съответните стойности за Гърция и Латвия са 21% и 23%. В пет държави членки между 20 и 40% от населението не може да си позволи балансирана храна поне веднъж на два дни.

Стандартът на живот на бедните хора също е много различен в страните от Европейския съюз. В по-богатите страни той е 3,5 пъти по-висок, отколкото в бедните.

Измерване на бедността

Европейският съюз е приел относителна дефиниция на бедността. Това означава, че тя е свързана със стандарта на живот във всяка страна. В парично измерение **прагът на бедността се определя на 60% от средния национален доход**. Затова в Полша месечният доход на хората в риск от бедност е по-малко от 200 евро, а в Обединеното кралство и Финландия той е 900 евро. Този измерител на бедността вече се подкрепя и от оценката на „бедността на условията на живот“, която помага да се отразят по-добре разликите в стандарта на живот в страните от Европейския съюз.

Различните лица на бедността

Макар че бедността заплашва 16% от цялото население на Европа, този процент е по-висок за някои конкретни групи. Децата и възрастните хора са основните жертви на бедността.

19 милиона деца живеят в бедност в Европейския съюз. Това са 19% от децата на Европейския съюз. Обикновено причината за това е, че техните родители са без работа или са заети само временно. В някои страни друга причина за това са слабите системи за социално подпомагане. Семействата с един родител са особено уязвими, тъй като 32% от тях са изложени на риск от бедност.

Възрастните хора са засегнати в същата степен (19%). Тази ситуация е особено чувствителна в Обединеното кралство, Испания и балтийските страни, където този процент достига 25%.

Жените (17%), и по-специално самотните жени (25%), са по-силно засегнати, отколкото мъжете (15%).

Безработните хора са особено уязвими. 41% от тях живеят под прага на бедността. Социалните помощи (например семейни помощи, обезщетения за безработица и жилищни субсидии) намаляват риска от бедност, но домакинство, което изцяло се издържа от помощи, рядко би постигнало приличен стандарт на живот.

Бедността изолира

Да бъдеш беден не означава само да имаш твърде малко пари. Това означава да не каниш приятели на вечеря, да не ходиш на кино и да не можеш да донесеш на децата си книга или кутия бои. Да си беден означава да се чувстваш различен и не на място в обществото около теб. Затова **бедността е не само икономическо, но и социално явление**.

Да имаш работа невинаги означава, че не си беден

Бедността засяга преди всичко и най-вече безработните хора. Но наличието на работа не е сигурна гаранция срещу бедност. Все повече хора, работещи като наети лица, се присъединяват към редиците на „работещите бедни“. Те съставляват 8% от заетите в Европейския съюз. Делът на работещите бедни е най-висок в Гърция (13%) и Полша (14%). В другия край на класацията този дял е не повече от 4% в Нидерландия, Финландия и Дания.

Ниското заплащане, ниската квалификация, несигурните работни места и принудителната работа на непълно работно време са основните причини за бедност сред работещите. Трудовата заетост на партньора е друг важен фактор. В домакинствата с деца например доходът на само един работещ често не е достатъчен, за да предпази семейството от бедност.

Достоен труд за всички

Дейността на Европейския съюз не спира на границите на Съюза. В отношенията си с трети страни и в сътрудничество с Организацията на обединените нации той се стреми да засили социалното измерение на глобализацията. Целта е „да се осигурят реални възможности за всички мъже и жени за достъп до достойна, продуктивна работа в условията на свобода, равенство, безопасност и човешко достойнство“.

Защо да се борим с бедността?

Макар че Европа е един от най-богатите региони в света, значителна част от населението на континента не разполага с необходимите ресурси за достоен живот. Тази реалност е в ярък контраст с основните ценности на Европейския съюз – солидарност, справедливост и социално сближаване. Европейците особено държат на тези три ценности. Изследване на Евробарометър през 2007 г. показва, че 37% от гражданите на Съюза поставят социалното равенство и солидарността сред трите най-важни ценности, които трябва да се съхранят и да се укрепят в обществото днес.

Борбата с бедността е и икономически приоритет. Динамичната икономика и социално справедливата икономика са напълно съвместими. В крайна сметка, за да финансираме социалното подпомагане, трябва да имаме икономически растеж. Същевременно обаче осигуряването на работни места за онези, които са били изключени досега, и реинтегрирането им в обществото ще помогне за засилване на икономическото развитие на Европейския съюз.

2010 г. – Европейска година на борбата с бедността и социалната изолация

За да достигне борбата срещу бедността до решителен етап, всички, на всички нива трябва да бъдат включени и ангажирани в предприемането на действия. Ето защо Европейският съюз реши да определи 2010 г. за Европейска година на борбата с бедността и социалната изолация. В цяла Европа ще се проведат много прояви, които ще отправят призив за признаване на основното право на всеки да живее достойно и да участва активно в обществото.

Каква е ролята на Европейския съюз?

Социалната политика е въпрос от компетентността на държавите членки. Те са тези, които решават какви мерки трябва да бъдат предприети за борба с бедността и социалното изключване. Националните правителства обаче все по-ясно осъзнават, че е полезно да координират своите политики на европейско равнище. Това е отразено в Договора от Амстердам (1997 г.), който определя борбата срещу социалното изключване като специална цел на европейската социална политика. Тази борба се пренася в сферата на действие на Европейската общност, която „подкрепя и допълва дейностите на държавите-членки“.

По-конкретно Европейският съюз осъществява своята намеса по няколко начина:

- координация: Съюзът предоставя насоки, насърчава и дава оценка на националните политики на държавите-членки;
- взаимно обучение: Съюзът дава възможност на местните или националните администрации и асоциации да споделят своя опит и да се учат едни от други;
- финансова подкрепа: Съюзът допринася за интегрирането на хората, които се намират в затруднено положение, и насърчава инициативите за взаимно обучение.

Но на бедността не може да се противодейства само чрез социална политика. Ето защо Европейският съюз гарантира, че социалните цели се вземат под внимание във всички сфери на държавните политики, които може да имат влияние върху бедността и изолацията – например политиката за заетостта и жилищната политика.

Европейският социален фонд

Европейският социален фонд е основният финансов инструмент на европейската социална политика. От бюджетта от 76 млрд. евро за 2007-2013 г. 20% са отделени за социално приобщаване, главно за да се помогне на хората в неравностойно положение да намерят постоянни работни места.

Проявявате ли интерес към публикациите на Генерална дирекция „Заетост, социални въпроси и равни възможности“?

Ако това е така, можете да ги изтеглите или да се абонирате безплатно за тях онлайн на адрес: <http://ec.europa.eu/social/publications>

ESmail е електронният бюлетин на Генерална дирекция „Заетост, социални въпроси и равни възможности“.

Можете да се абонирате онлайн на адрес: http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/news/esmail_en.cfm

Снимки: Michel Loriaux
© Европейски общности, 2009 г.
Възпроизвеждането е разрешено при позоваване на оригинала.

Printed in Belgium
ОТПЕЧАТАНО НА БЯЛА БЕЗХЛОРНА ХАРТИЯ

KE-78-09-821-BG-D

Изграждането на по-справедливо общество

Приоритет за Европейския съюз

Европейска стратегия за борба с бедността и социалното изключване

Не съществува универсално европейско решение за бедността и социалното изключване. Необходимо е обаче да се предприемат съвместни действия и да се обменя опит. Това е основната идея, която лежи в основата на Европейската стратегия за борба с бедността.

Стратегията бе изготвена през март 2000 г. Обещавайки да окажат „решаващо въздействие за ликвидане на бедността“, европейските държавни и правителствени ръководители договориха и нова рамка за политическо сътрудничество, наречена „Отворен метод на координация“ (ОМК). На практика в нея бяха изложени цели, за които бе решено, че трябва да бъдат постигнати най-вече чрез взаимно обучение. Тяхната дейност се оценява всяка година от Европейската комисия.

- изисквайки от държавите членки да изготвят програми за борба с бедността, Европейският съюз ги стимулира да отдават по-голямо значение на този въпрос;
- оценявайки резултатите и напредъка на политиките, Съюзът насърчава държавите членки да коригират и да засилват своите мерки;
- давайки възможност на държавите-членки да се учат едни от други, Съюзът ги подтиква да търсят по-добри решения за постигане на социален напредък.

Национални стратегии за социално приобщаване
Всяка година държавите-членки представят доклади за своите стратегии за социално приобщаване. Комисията и Съветът извършват съвместна оценка на постигнатия напредък, определят ключови приоритети и отбелязват добри практики и новаторски подходи, които биха могли да служат като пример за други държави.

Детската бедност – излизане от порочния кръг

19% от децата в Европейския съюз живеят в бедност и лишения. Тези деца имат по-малки шансове да успеят в училище, да бъдат здрави и по-късно да си намерят работа. Те са изложени на риска да попаднат в порочен кръг, който в крайна сметка пренася проблема от едно поколение на следващото. Ето защо Европейският съюз и неговите държави-членки са определили борбата срещу детската бедност за ключов приоритет.

Неотдавнашни изследвания на европейско равнище предоставиха по-задълбочен анализ на проблема и това би трябвало да помогне за неговото предотвратяване и за постигането на по-голям успех в борбата срещу него. Това, което се очертава съвсем ясно, е, че най-ефективните политики за преодоляване на детската бедност са тези, които съчетават мерки за връщане на работа на родителите с механизми за минимален доход за семействата и механизми за по-добър достъп до основни услуги (например грижи за деца, образование, жилищно настаняване и здравеопазване). Също така страните, които постигат най-добри резултати, са тези, които съчетават универсалните помощи за всички семейства с целевите мерки за най-уязвимите.

Днес 22 държави от Европейския съюз имат ясно поставени цели и повечето правителства са планирали засилени действия за справяне с различните аспекти на детската бедност.

Стратегия за активно приобщаване

Тъй като изпадналите в бедност и изолация хора като цяло са изправени пред редица трудности (включително безработица, липса на квалификация, здравословни и жилищни проблеми), от 2006 г. насам Европейският съюз съсредоточава своите усилия върху изпълнението на цялостна стратегия, наречена „социално приобщаване“. Целта е да се укрепят връзките между подпомагането на доходите, навлизането на пазара на труда и достъпа до социални услуги от общ интерес.

Макар че повечето държави-членки са създали механизми за подкрепа, те все още успяват да достигнат до хората в нужда и да ги изведат от бедността.

За да бъде даден нов тласък на тази стратегия, през октомври 2008 г. Комисията предложи държавите-членки да приемат общи цели, насочени към засилване на координацията на техните политики по отношение на хората, които са най-отдалечени от пазара на труда. По-конкретно това означава, че държавите трябва да създадат политики, с които да реинтегрират в работната сила възможно най-голям брой хора, като същевременно създадат гаранции, че онези, които не са успели да намерят работа, разполагат с достатъчно средства за достоен живот. Става въпрос за намиране на подходящите стимули и подходящата комбинация от тях.

